



(دانشگاه پیام نور مرکز کوههدشت)

عنوان:

خلاصه کتاب مبانی جغرافیای سیاسی

مؤلف :

پیروز مجتهد زاده

گرد آورنده:

علیرضا محمدی پور

خلاصه کتاب مبانی جغرافیای سیاسی

فصل اول

۱- کشور از نظر ساختاری از ۳ عضو پدید می آید: (۱) سرزمین (۲) ملت (۳) حکومت

۲- پر دامنه ترین موضوع در مباحث جغرافیای سیاسی : حکومت

۳- **حکومت** : بعد عمودی و سازمان دهنده ساختار سیاسی تشکیلات قانونی است که بر مبنای رضایت عموم مردم در یک گروه انسانی مشخص پای می گیرد .

۴- **چهره افقی یا فیزیکی حکومت** : سرزمین یا بو یا کشور

۵- ***نکته**: state یا حکومت جنبه کلی یا دائمی دارد.

۶- ***نکته**: government یا دولت جزئی از حکومت است و پدید آمده ای است موقت و بر اساس موازین پیش بینی شده

۷- **قانون اساسی** : شرح نوشته شده چگونگی وظایف ارکان حکومت و روابط این ارکان با یکدیگر و با مردم در هر کشوری قانون اساسی نام دارد.

۸- از نظر ترتیب توالی پیدایش و رتبه در نظام جهانی حکومت ها به ۳ دسته تقسیم می شوند (۱- حکومت قبیله ای (۲- حکومت سرزمینی (۳- حکومت ملتی

۹- **حکومت قبیله ای** : این نظام حکومتی پیشینه بیشتری در تاریخ دارد و بر اساس مبانی دینی و سنتی به وجود آمده و می آید و در پایین ترین رتبه از تکامل و اهمیت قرار می گیرد .

۱۰- **حکومت سرزمین**: بر اساس وجود داشتن سرزمین و گسترده های موارد ادعای سرزمین به وجود می آید مثل = عربستان سعودی

۱۱- **حکومت ملتی**: این گونه حکومت بر اساس وجود داشتن یک ملت یکپارچه و مشخص به وجود می آید نظام حکومت ملتی از مفهوم حاکمیت ملی ناشی می شود.

۱۲- **پیتر تایلور**: پیشنهاد می کند در صورت تعلق بیش از ۶۰٪ مردم یک کشور به قومی ویژه بجاست آن کشور را دارنده ملتی مشخص و سازمان سیاسی ((حکومت ملتی)) قلمداد کنیم.

۱۳- **مقننه (مجلس)**: وظیفه وضع قانون برای کشور را دارد **مجریه: (دولت)** وظیفه اجرای قوانین مصوب قوه مقننه را برای اداره کشور رابرعهدده دارد **قضاییه: وظیفه داوری** میان مردم و نهادهای جامعه را برای برقراری دادگری و برابری بر عهده دارد .

۱۴- **رأس حکومت در ایران چه کسی است ؟** ولی فقیه

۱۵- **عقیده جیمیز: حاکمیت قانونی** بنیادی است در روابط میان حکومت ها که ضمن موجودیت های سرزمیان را به رسمیت می شناسد تا شایستگی دخالت در بازی سیاسی جهانی را داشته باشد .

۱۶- **بعد سرزمینی حاکمیت** : قلمرو است که با مفهوم realm برابر است.

۱۷- **انواع حکومت**:
(۱) پادشاهی: در ایران باستان
(۲) جمهوری: در روم باستان

۱۸- حکومت یا }
(۱) پادشاهی - سنتی و مطلقه - در عربستان - آفریقا - غرب خلیج ارس
(۲) مشروطه و دموکراتیک - در اروپا

۱۹- حکومت در نظام پادشاهی: حکومت بر اساس موجودیت یک ملت به وجود می آید

و یا محدود به محدود یک ملت است

۲۰- امپریالیزم: نظام سیاسی کشوری را می گویند که حاکمیت یا اقتدار حکومتی خود را بر

ملل و کشور های دیگر اعمال کند .

۲۱- *نکته: امپراطوری نظام پادشاهی در برگیرنده ی بیش از یک ملت می باشد .

۲۲- نخستین جمهوری ها در دنیای مدرن بر چه اساس به وجود آمدند مثال

بزنید؟ بر اساس ایده های حکومت جمعی و مردم سالاری به وجود آمدند = مثال: جمهوری ایالات

متحده آمریکا .

۲۳- مشروعیت حکومت: یک حکومت زمانی مشروعیت دارد که از راه رضایت عمومی

اعلام شده ی ملت حاکمیت پیدا کرده باشد.

۲۴- اصطلاح مرزوبوم در فارسی: خانه بزرگ یا میهن

۲۵- **سرحد:** از حد جلویی یا حد بیرون ریشه گرفته است که مفهوم محدوده سرزمینی را می‌رساند.

۲۶- ***نکته:** سرحد حالت نگاه به بیرون را دارد و مرز حالت نگاه به درون را دارد.

۲۷- **محل تماس دو قدرت :** سرحد (کریستف)

۲۸- **مرز:** جلوه گاه خطی فرضی است که در نتیجه فشار سیاسی - نظامی دو قدرت علیه یکدیگر پدید می‌آید.

۲۹- **سرحد:** منطقه تماس دو موجودیت سیاسی - اقتصادی مستقل و جدا از هم است که می‌توان با اطمینان جلوه گاه محدوده خارجی نیرو و نفوذ یک حکومت نامیده می‌شود.

۳۰- **پدر جغرافیای سیاسی نوین چه کسی است ؟** ژان گاتمن

۳۱- **ریچارد هارتشورن:** مرز را راقعیتی قائم به ذات در جهان بشری شمرده و مرزها را به گونه تقسیم می‌کند.

(۱) **مرزهای پیشگام:** مرزهایی که از سوی مهاجران در سرزمین‌های خالی از سکنه پدید می‌آید.

(۲) **مرزهای پیش از اسکان:** مرزهایی که بیش از اسکان مردمانی در طبیعت وجود دارد.

۳) مرزهای تطبیقی: مرزهایی که بر اساس تقسیم قومی یک ملت و به تناوب و به صورت

تطبیقی پدید می آید مثال: مرزهای امارات

۴) مرزهای تحمیلی : مانند مرزهای خطی IINEAR اروپایی که به دیگر بخش های جهان

تحمیل می گردد.

۵) مرزهای متروکه : Relict

۳۲- تعریف ژان گاتمن از سرزمین یا ((بوم)) در رابطه با حاکمیت : سرزمین هم مفهوم

سیاسی است و هم جغرافیایی چرا که چهره جغرافیای زمین هم جلوه گاه جدایی های سیاسی است و هم از راه جریان سیاسی سازمان می یابد .

۳۳- گاتمن سرزمین یا بوم را چنین تعریف می کند: سرزمین از جلوه گاه جغرافیایی است

که با ادامه فیزیکی قلمرو یک حکومت برابری پیدا می کند

۳۴- عقیده هینزلی: پیشینه مفهوم سرزمین را به امپراطوری روم می رساند و معتقد است که پهنه آن

امپراتوری سرزمین روم شمرده است

۳۵- سرزمین سیاسی در ایران : از اواسط سالهای حمایت سلسله ساسانی و با پیدایش نام ایران شهر

واقعیت علمی پیدا می کند

۳۶- اصطلاح دموکراسی : دمو = مردم کراسی = حکومت کردن

۳۷- **جغرافیایی ترین نوع حکومت کردن: حکومت کردن مردم = دموکراسی**

۳۸- **فوکویامای ژاپنی** : بر این عقیده است که دموکراسی پایان تاریخ سیاسی است یعنی

دموکراسی آخرین شیوه حکومت است که بیشترین توان بدن دست یافت .

۳۹- **در جغرافیای سنتی انتخابات احزاب سیاسی را می توان به دو گونه تعریف کرد.**

(۱)حزب عامل (۲)حزب مکانیزم

۴۰- **حزب عامل** : نمایان کننده دسته بندی های میان تمایلات سیاسی در جامعه است.

۴۱- **حزب مکانیزم** : حزب مکانیزم خریداری و جمع آوری آرای مردم است .

۴۲- **جغرافیایی ترین حزب سیاسی** : حزب صلح سبز (Greenpeace)

۴۳- **مطالعه شهر عبارت است از** : درک جامعه از راه مطالعه ساختار فضایی، جریان سیاسی

و نظامی و اقتصادی آن

۴۴- **آخرین مرحله گسترش محیط زیست اولیه انسان شمرده می شود ؟ شهر**

۴۵- **تعریف جان رنه شورت از شهر** : شهر یک اختراع اجتماعی است که اندازه موقعیت

وسازمان درونی آن برای توزیع قدرت نقش آفرینی می کند .

۴۶- **کازموپولتین:** شهرهای بزرگی که به صورت تابلویی از ملیت ها و فرهنگ های گوناگون درآمده در ارتباط جهانی گسترده ایی قرار دارد.

۴۷- **شهر در دوران های بیش از میلاد (باستان):** شهر در چهار چوب مفهوم پولیس (polis) یا شهرهای خود مختار (پاپولیس)

۴۸- **عقیده ارسطو در ارتباط با شهر:** شهر قدیمی تر از انسان متمدن است

۴۹- **دموکراسی:** نخستین پدیده از نظام سیاسی- اداری

۵۰- **دوران تاریخی:** این دوران از هنگام پیدایش حکومت های فراشهری در روم باستان و ایران روزگاران پارت ها تا آغاز قرن ۲۱ به طول انجامید .

۵۱- **دوران مدرن:** منظور نیمه دوم قرن ۲۱ و پیامدهای آن می باشد.

۵۲- **دوران شاهد:** گسترش سریع شهر هم از نظر محدوده جغرافیایی وهم از دید نقش آفرینی هاست.

۵۳- **نخستین کسی که پدیدار آمدن غول های شهری نوین را مورد بحث و بررسی قرار داد؟** ژان گاتمن

۵۴- منطقه (pogion): منطقه، یک فضای جغرافیایی را گویند که از یک سلسله پدیده های مشابه و عوامل پیوند دهنده اجزای آن محیط هم از نظر فیزیکی و هم از دید محیط انسانی برخوردار باشد.

۵۵- کوهن چه کرد؟ کوهن کوشید تا نارسایی های مفهوم ((جهان یکپارچه سیاسی)) رابر ملا سازد.

۵۶- منطقه ژئواستراتژیک: نمایاننده گونه ی ویژه ای از کنش ها و واکنش ها در بخش پهناوری از گیتی است

۵۷- منطقه ژئوپلیتیک: به بخش های جغرافیایی کوچکتر در داخل مناطق ژئواستراتژیک اطلاق می شود .

۵۸- کوهن: آسیای جنوبی را یک منطقه ژئواستراتژیک بالقوه می شمارد و با تعیین منطقه درهم در حقیقت پلی بر فاصله میان جهان اندیشی سیاسی - جغرافیایی دهه های نخستین قرن ۲۰ و دهه واپسین این قرن می بندد.

۵۹- مفهوم ملت از ۲ جنبه با مفهوم امت تفاوت دارد.

(۱) ملت وابسته به سرزمینی مشخص است یعنی مفهوم درون مرزی است ولی امت فرامرزی است.

۲) امت پدیده ای است ناشی از یک عامل فرهنگی یعنی دین. حال آنکه مفهوم ملت پدیده ای حاصل پیوند چند عامل فرهنگی و محیطی است.

۶۰- عصاره تئوری معنوی مربوط به مفهوم ملت در رابطه با مفهوم حکومت را چه کسانی پدید آورند؟

۳) جونز

۲) هارتشورن

۱) گاتمن

نظر گاتمن و هارتشورن و جونز در مورد حرکت: معتقد به حرکت در جهان سیاست هستند و برای این باورند که حرکت

با نقش آفرینی مایه اصلی پدیدار آورنده گروه انسانی یکپارچه شده ی سیاسی ملت در محیط جغرافیایی ویژه آن گروه یعنی سرزمین است .

۶۲- جلوه گری های ذاتی هر گروه انسانی : جداگانه بودن نسبت به محیط دیگران و سربلند بودن از مضامین ویژه خود

۶۳- زیربنای انگیزه معنوی اصلی در اندیشه هر انسان و هر گروه انسانی ویژه چیست؟
ارضای حس تعلق به سرزمین سیاسی و هویت ملی ویژه

۶۴- چه موقع نیاز انسان به داشتن هویت خود نمایی می کند؟ هنگامی که حس تعلق به

سرزمین سیاسی ارضاع شود.

۶۵- میهن خواهی یا وطن دوستی: فلسفه یا دید سیاسی ویژه ای نیست بلکه گزینه ای است که

از حس اولیه تعلق داشتن به مکان ویژه آن و حس دفاع از مناطق فرد در آن مکان ناشی می شود.

۶۶- عقیده دیودنایت : ناسیونالیسم جغرافیایی ترین جنبش از جنبش های سیاسی است.

۶۷- ناسیونالیسم : ((متولد شدن)) براساس این نظریه هر انسانی به ملتی تعلق دارد چنانچه هر یک از افراد انسانی در

ملت ویژه ای متولد می شوند و هیچ انسانی ملیت ویژه ای را برای خود انتخاب نمی کند.

۶۸- پروتوناسیونالیسم یا ناسیونالیسم هسته ای

(۱) جنبه پاتریاتیسم (میهن خواهی) دارد
(۲) اطراف سازمان حکومتی مرکزی ایجاد می شود.

۶۹- برای مثال ژان گاتمن = پیشینه این فلسفه را در ایده ((پروپاتریامونی)) یا ((مرد برای

وطن)) در قرن ۱۳ میلادی جستجویی کند.

۷۰- جون اوراک: توانست رزمندگان فرانسوی را علیه استعمارگران انگلیسی به حرکت در آورد.

۷۱- بهترین نمونه از نقش آفرینی ناسیونالیسم به عنوان نیروی جدا کننده ملت ها از

همه قراردادادن : هر یک در واحد سیاسی کوچکترین فروپاشی امپراطوری های بزرگ قرن ۱۹ مثل

امپراطوری های اتریش - مجارستان عثمانی و روسیه و ایجاد شماری از ملت ها کوچک و نوین بود.

۷۲- بهترین نمونه از نقش آفرینی ناسیونالیسم نیروی آزادی بخش در رهایی بخشیدن

به ملت ها: کشورهای آزاد شده از قید و بند استعمار کهن در سراسر قرن ۲۰ است. جنبش ایرانیان

برای رها شدن از خلافت عباسی و تجدید بنای ملت ایران و تجدید حیات سیاسی دوباره به عنوان

کشوری مستقل در قرون اولیه اسلامی تا ظهور صفویان بهترین نمونه است.

۷۳- برای خلاصه مفید و بهتر (۱) ناسیونالیسم آزادی بخش: استعمار کهن قرن ۲۰= جنبش ایرانیان = پیترتایلور

(۲) ناسیونالیسم جدا کننده: امپراتوری های قرن ۱۹= اتریش - مجارستان - عثمانی و روسیه

(۳) ناسیونالیسم یکپارچه : قرن ۱۹= کشورهای اروپایی

۷۴- پیترتایلور: ایران را بهترین نمونه نقش آفرینی ناسیونالیسم نیروی آزادی بخش معرفی می

کند.

۷۵- پدر ایدئولوژی ناسیونالیسم نوین: ژوزیف مازینی

۷۶- *نکته: جغرافیا سیاسی عامل طبیعی بودن در مکانیسم حرکت های سیاسی رابه رسمیت می

شناسد اما نیرویی به نام ((سرنوشت)) رادر این مکانیسم نشان نمی دهد.

۷۷- ناسیونالیسم در ایران قرن ۲۱: در نخستین مراحل بیشتر جنبه میهن خواهی داشته و راستای مثبت و سازنده را هدف قرار داده بود.

۷۸- نکته خلاصه شده و مفید

(۱) جغرافیای سیاسی = طبیعی بودن را نشان می دهد یا به رسمیت می شناسد

(۲) جغرافیا سیاسی = سرنوشت را نشان نمی دهد

۷۹- منافع ملی: مجموعه ای از همه پدیده ها و عناصری که در حفظ بقا و بهتر زیستن یک ملت نقش آفرین است منافع ملی خوانده می شود.

۸۰- درهر تعریفی که از منافع ملی صورت گیرد عنصر یا پدیده حتمی است که عبارتند از: (۱) یکپارچه سرزمین (۲) منافع اقتصادی کشور

۸۱- قدرت: انگیزه یا پدیده سیاسی است که از نیروی ((اراده)) یا ((درخواست)) درونی انسان و توان عملی ساختن آن ناشی می شود.

۸۲- امنیت: وجود اطمینان نسبت به سلامت جان، مالی، ناموس را امنیت گویند.

۸۳- امنیت برای یک کشور عبارت است از: داشتن یه به دست آوردن اطمینان نسبت به سلامت موجودیت و مایملک نسبت به اعتبار و موقعیت و نسبت به همه ی آنچه که زیر چتر منافع ملی قرار می گیرد.

۸۴- امنیت ملی: عبارت است از توان یک ملت است در دورنگاه داشتن خطوط نسبت به منافع ملی و ارزش های داخلی (۲) توان جامعه در حفظ و پیگیری منافع ملی و بهره گیری از فرهنگ و ارزش های داخلی به دور از تهدیدهای داخلی و خارجی را امنیت های می گویند .

۸۵- به هم پیوسته شدن یک ملت به ۲ انگیزه دیالکتیک بستگی دارد.

(۱) نیروگاه های گریز از مرکز: اجزای حکومت را به سوی متلاشی شدن می رانند

(۲) نیروهای گریز به مرکز: اجزای حکومت یا ملت را به هم نزدیک کرده و پیوسته نگاه می دارد .

۸۶- گاتمن چه چیزی را علت وجودی یک ملت می نامد؟ نیروهای گراینده به مرکز را

ناشی از عوامل معنوی می داند و در باور های مردم یک کشور جستجوی کند مجموعه این عوامل را علت وجودی یک ملت می داند .

۸۷- هارتشورن از چه چیزی به عنوان مهمترین پدیده از نیروهای گراینده به مرکز

یاد می کند؟ ایده حکومتی

۸۸- بحث مرکز و پیرامون در جغرافیای سیاسی چه بحثی است؟ بحث تشخیص روابط

پویا میان پدیده های هسته ای و حاشیه ای قدرت جغرافیایی است در نظام حاکم بر یک محیط

انسانی.

۸۹- نظریه مادی گرایانه: اقتصاد محور اصلی و هسته ای این رابطه ها میدانند و بیشتر به هسته مرکزی (coere) تکیه دارد.

۹۰- نظریه معنی گرایانه: عوامل هویتی (فرهنگ و سن) را محور اصلی این رابطه ها در نظر می گیرد و اصطلاح ((مرکز)) (center) را از پویایی ضروری در بحث برخوردار می شمارد.

۹۱- مقاله لادیس کریستف: اصطلاح مرکز را از پویایی ضروری در رساندن مفهوم قدرت و اراده سیاسی برخوردار دانسته و اصطلاح ((هسته مرکزی)) را از آن مفهوم رسانی بی بهره شمرد.

۹۲- بحث یا مدل ((منطقه مرکزی)) نخستین بار توسط چه کسی به میان آمد؟ توسط پاندز و بال در سال ۱۹۲۴

۹۳- پاندر و بال در تشریح بحث خود دو گونه ساختار از حکومت رادر نظر گرفتن (۱) خود پرورده (۲) اندام دار

۹۴- (۱) خود پرورده: بدون برنامه ریزی قبلی و به گونه خود به خودی شکل گرفته و گسترش یافته اند

(۲) اندام دار: براساس داشتن اندام های ضروری برای رشد برنامه ریزی شده شکل گرفته و گسترش می یابد.

۹۵- پیترو تایلوردر کتاب معروفش ((جغرافیای سیاسی)) می گوید: مناطق نوین (مناطق فقیر

جهان) به عنوان ((شریکان برابر)) در شرایط غیر مساعد همراه با اعضای موجود به نظام اقتصادی

پیوستند.

۹۶- باورگاتمن به چه چیزی تکیه دارد؟ برپایه تئوری آیکونوگرافی وی تکیه دارد و این که

عوامل معنوی در اندیشه انسان عوامل اصلی (مرکز) تقسیمات سیاسی در محیط انسانی هستند نه

عوامل فیزیکی عوامل مادی یا فیزیکی در این تئوری عوامل پیرامونی هستند.

۹۷- جهان مسیحی : مسیحت و فرهنگ و سنن اروپایی - آمریکایی (مرکز) و اقتصاد صنعتی

و بازرگانی (پیرامون)

۹۸- جهان اسلام : که در آن اسلام و فرهنگ و سنن ایران - غربی - ترکی در (مرکز) قرار دارد

و اقتصاد معادل و مواد اولیه و بازرگانی و تلاش برای صنعتی شدن در (پیرامون) هستند.

۹۹- جهان کمونیستی : که فلسفه ((جهانی وطنی)) و ماده گرایی در (مرکز) و اقتصاد صنعتی

و بازرگانی (پیرامون) هستند. سست بنیادی و غیر معنوی بودن عوامل مرکزی در این بخش از جهان

آشکارا را سبب در شکستن اجتماع - اقتصادی و افول سیاسی آن شده است

۱۰۵- تجاوز حبشیان به یمن و حجاز در ۵۷۰ میلادی از سوی چه کسانی خنثی شده
؟ ایرانیان

۱۰۶- جهان سیاسی برای چند دهه در نیمه دوم قرن ۲۰ میان چه قطب‌هایی تقسیم
شده بود؟ خاور و باختر

۱۰۷- سرهارالفورد مکیندر: جهان سیاسی را محیطی یکپارچه معرفی کرد.

۱۰۸- نوشته معروف سوئل کوهن: جغرافیا و سیاست در جهان از هم گسیخته.

۱۰۹- سیاست: برای ایجاد نظم و ترتیب در محیط مربوط به روابط انسان‌ها پدیدآمده است.

۱۱۰- ژان گاتمن: اگر سطح زمین همواره مسطح و همانند توپ پینگ پونگ صاف بود مباحثی
چون جغرافیای سیاسی و روابط بین‌الملل وجود نداشت.

۱۱۱- آیین مهر: (میتراثیسم) مکتب فکری ایرانیان باستان و ریشه عرفانی ایرانی

۱۱۲- عدم برابری و نبودن هماهنگی در جهان سیاسی برانگیزاننده چیست؟ کشش‌ها
و کوشش‌ها و کنش‌ها و واکنش‌ها در انسان هستند.

۱۱۳- حرکت راجغرافیدانان در دو نیروی متضاد جستجو کرده اند: (۱) نیرویی که گروه
های انسانی را به سوی جداگانه و متمایز شدن از دیگران به عنوان موجودیت سیاسی مستقل از

یکدیگر می کشاند) نیروی که جست و جو برای یافتن راه های پیوند دادن و به هم نزدیک کردن این موجودیت های جداگانه در ساختار های سیاسی کشوری و فرا کشوری را تشویق می کنند.

۱۱۴- **گوش های پویایی ریچارد هار تشرن**: سیر کولاسیون و آیکوتوگرافی گاتمن

۱۱۵- **نظام جهانی شامل**: مفهوم روابط ساختاری ((قدرت)) با هم است .

۱۱۶- **نظام بین المللی**: در بر گیرنده ی مفهوم روابط ساختاری ((کشورها)) با یکدیگر است .

۱۱۷- **جغرافیا سیاسی فمینیزم**: طرفداری از حقوق زن بر اساس برابری های کامل زن و مرد .

فصل نوم

مبانی جغرافیای سیاسی

ساده ترین تعریف از جغرافیای سیاسی: اثر تصمیم گیری های سیاسی بر روی چهره و اشکال

جغرافیایی مربوط به محیط انسان همچون حکومت ، مرز، ارتباطات ، توزیع ، نقل و انتقال

ساده ترین تعریف از ژئوپلوٹیک: مطالعه اثر عوامل جغرافیایی روی سیاست های دگرگون

شونده جهان می پردازد

ژئوپلیتیک عبارت است از: مطالعه ترتیب و توالی قدرت در جهان سیاسی تقسیم شده از هم

گسیخته مطالعه ای که هم شکل جهانی است ترتیب و توالی را در نظر و هم اشکال منطقه ای آن را

بررسی می کند.

ژئواستراتژیک: عبارت است از مطالعه اثر عوامل استراتژیک محیط جغرافیایی منطقه ای و جهانی

روی تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها و اثر گذاری کشورها در ابعاد منطقه ای و جهانی

و سیاستهای قدرتی

ژئواکونومیک: عبارت از مطالعه اثر عوامل یا زیر بناهای اقتصادی محیط منطقه ای یا جهان تصمیم

گیری های سیاسی و رقابت های قدرتی اثر گذاری آن بر ساختار شکل گیرنده ژئوپولتیک منطقه ای یا

جهانی

هیدروپولیتیک: به مطالعه اثر تصمیم گیری های مربوط به استفاده از آب روی شکل گیری های

سیاسی در روابط میان دولتها با دولت ها و یا دولت های خود می پردازد .

بنیان گذار جغرافیای سیاسی و مطالعات دانشگاهی ژئوپلیتیک چه کسی بود؟ فردریک

راتزل

فردریک راتزل : برای نخستین بار در قرن ۱۹ حکومت راز دید جغرافیا مورد مطالعه قرار دارد.

اندیشه های ماول : بر اصالت چیرگی و روح سیاسی سرزمین بر انسان تکیه داشت .

ریچارد هارتشورن و استیفن جونز: سخت در تلاش شکوفا ساختن جغرافیای سیاسی در دنیای

نیمه دوم قرن ۲۰ شدند.

هنری کیسینجر: واژه ژئوپلیتیک را دوباره به زبان روزمره سیاسی نیمه دوم قرن ۲۰ باز می گرداند.

آیکونوگرافی یعنی : اعتقاد به پدیده های روحانی

هر آنچه که از دیدگاه سیاسی ، فرهنگی ، هنری و فلسفی که نسبت به زمان حال مورد

توجه قرار می گیرد؟ به صفت ((مدرنیته)) موصوف می شود و در مقیاس ((سنت)) مورد بررسی

قرار می گیرد

دوران تاریخی مدرنیسم زیر نظر چه کسی آغاز شد؟ پاپ پیوس

دورتان علمی و فکری مورد نظر اندیشمندان کلیسای کاتولیک چه چیزی نام

داشت؟ دوران روشنفکری

پست مدرن به چه معنی است؟ دوران پس از مدرن

مباحث ژئوپولیتیک در دوران نوین در پرتو ۳ چالش اصلی تغییر شکل می دهد نام

ببرید؟ (۱) جهانی شدن های اقتصادی (۲) یکپارچه شدن امنیت جهانی (۳) انقلاب اطلاع رسانی

ژان گاتمن : در روندی که به سوی جهانی شدن جریان دارد شبکه عظیمی از روابط و حوزه های

اجتماعی اقتصادی فرهنگی به تدریج گرداگرد گیتی را فرا می گیرد .

***نکته :** در اقتباس مستقیم از مفهوم امت بود که فلسفه کمونیسم مفهوم ((خلق)) را اختراع کرد.

موجودیت مفهوم ملت چه هنگامی واقعیت می پذیرد؟ هنگامی که افراد ترکیب کننده آن

گروه انسانی پدیده هایی را میان خود مشترک یابند.

عدم برابری و نبودن هماهنگی در جهان سیاسی بر انگیزاننده چیست؟ کنش ها و واکنش

ها در انسان است .

ناهماهنگی و بی نظمی های جهان سیاسی چه چیزی را سبب می شود؟ تولید کننده

حرکت هستند و حرکت دگرگونی های پیوسته را سبب می شود .

***نکته :** همه این کنش ها و واکنش ها و دگرگونی ها ناشی از پدیده ای است که حرکت (موومان) نام

دارد.

***نکته:** سیر طبیعی خواست های سیاسی در ایالات متحده سیری درونگرا است .

چه کشوری ادعای نظام نوین جهانی را مطرح کرد؟ ایالات متحده

نظام نوین جهانی مورد توجه ایالات متحده چه شکلی دارد؟ هرمی شکل

گروه بندی های منطقه ای: به معنی گردهم آمدن شماری از کشورها در مناطق گوناگون جهان

است برای ایجاد نظامی منطقه ای

همگرایی منطقه ای: به معنی درهم آمیزی ژئوبلیتیک، ژئواکونوسیک و ژئواستراتژیک کشورها

و ملت ها در مناطق گوناگون گیتی است . مثال = اروپا (اتحادیه اروپا)

***نکته:** جهان ژئوپرلیتیک کنونی به سوی یک نظام چند قطبی پیش می رود

بازرگانی آزاد آمریکای شمال (نفتا) اتحادیه ملت های آسیای جنوبی خاوری (آ:سه:آن)

مفهوم پردازی در ژئوپولیتیک ۲ دسته اند نام ببرید ۱. مفاهیمی که از سوی اندیشمندان

ژئوپولیتیک مطرح شده و به بحث در می آید ۲) مفاهیمی که از سوی سیاستمداران پرداخته و پیگیری

می شود.

چه قرن‌های دوران بازی ژئوپولیتیک جهانی میان دوامپراطوری روسیه و بریتانیا

بود؟ قرن ۱۹

***نکته :** باپیدایش کمونیسم در سرآغاز قرن ۲۰ بر قدرت روسیه جای خود را به اتحادیه

جماهیر شوروی سوسیالیستی داد

نیرومندترین قدرت زمینی (نیروی زمینی) در جهان در دهه ۱۹۷۰: اتحادیه

جماهیر شوروی

بر قدرت اقتصادی = ژاپن

قدرت نظامی و جمعیت بسیار بزرگ = چین

سائل کوهن: (۱) شرایط چهره گشایی قدرت های درجه دوم در نظام جهانی (۲) اندیشه تازه ی تقسیم

جهان به ۵ منطقه بر اساس توان تولیدی

جهان اول = یا کشورهای مرفه صنعتی، باختر کاپیتالیستی

جهان دوم = یا کشورهای نسبتاً مرفه صنعتی کمونیستی خاور زمین

جهان سوم = یا کشورهای برخوردار از ذخایر معدنی ولی کمتر توسعه یافته

جهان چهارم = یا کشورهای فقیر و وابسته به کمک های اقتصادی ثروتمندان

جهان پنجم = یا کشورهایی که به آینده آنها امیدی نیست و از فقر نجات نخواهد یافت

دهکده یاروستای جهانی : این ایده در برابر فریضه چند گانه محیط انسانی پدیدار می آید.

***نکته :** مفهوم روستای جهانی در دهه ۱۹۸۰ عمومیت زیادی پیدا کرد.

کانرکروز اوبرایان: امروز که همه ی امپراطوری کلاسیک از میان رفته اند آیا اصطلاح امپرالیزم

می تواند در نگاه به جهان سیاسی مورد استفاده قرار گیرد.

***نکته :** اکنون با فروپاشی پیمان ورشو و شوروی ((خاور)) سیاسی از میان رفته است.

تقسیم قاره پهناور آسیا: آسیای باختری - آسیای جنوبی - آسیای مرکزی - آسیای جنوب خاوری

باختر دور یعنی = نفتاوقاره آمریکا باخترمیانه = اتحادیه اروپا باختر نزدیک = بلوک از کشورهای

اروپای خاوری و روسیه

مفهوم دنیای آزاد در نظام دو قطبی پیشین شامل چه کشورهایی هستند؟ کشورهای

غیر کمونیست که در کلپ یاران ایالات متحده وارد گاه ((باختر)) سیاسی پیشین قرار داشتند.

چه عاملی فروپاشی نظام جهانی دو قطبی را سبب گردید؟ فروریختن جماهیر شوروی و

پیمان ورشو

چارلز کروتامر: بهترین امید برای سلامت امنیت جهان در نیرومندی و عزم راسخ ایالات متحده نهفته

است. یعنی نیرو و عز
م راسخ برای رهبری جهان تک

قطبی

وال استریت جورنال: موازنه قدرت در جهان پس از جنگ سرد می تواند تنها گزینه در برابر

سروری آمریکا بر برتری جهان خودنمایی کند.

آنتونی سالیوان: ایده آمریکایی نظام نوین جهانی را حتی با امپریالیسم بریتانیایی قرن ۱۸ در

هندوستان برابر دانسته است .

آمریکای شمالی (باختر دور) اروپای باختر (باختر میانه) کرانه های آسیایی اقیانوس آرام

(خاور دور)

***نکته :** در سال ۱۹۵۰ اتحادیه زغال سنگ و فولاد به وجود آمده و راه را برای تشکیل بازار مشترک

اروپا هموار ساخت

ژنرال دوگل: برای جلوگیری از جدایی مستمرات آفریقایی ، فرانسه دیده تشکیل جامعه

فرانکو آفریکن را پیش کشید

سازمان همکاری اقتصاد (اكو): میان ترکیه و پاکستان و ایران = ولی امروز شمار ملت ها به ۱۰ رسیده است

جهان اندیشی چه هنگام آغاز شد؟ هنگامی که قدرت های بزرگ با گرایش های جهان پدید آمدند.

نظریه برخورد تمدن ها از کیست؟ ساموئل هانتینگتن

نیوتون گین گریچ: طرح اندیشه ((تجدید حیات تمدن آمریکایی)) اساس نژاد پرستانه وارد مطرح کرد.

گفت و گوی تمدن ها هنگامی پویایی کاربردی خواهد یافت که در چارچوب ۳ جنبه مطالعاتی زیرین شکل گرفته و واقعیت وجودی پیدا کننده این ۳ جنبه عبارتند از:

(۱) زمینه های فلسفی

(۲) ساختار فیزیکی یا بدنه جغرافیایی

(۳) نقش آفرینی سیاسی

نظام جهانی ساختار براساس پیداشدن ۳ منطقه ژئواستراتژیک شکل می گیرند نام ببرید.

(۱) اتحادیه اروپا

(۲) منطقه بازرگانی آزاد آمریکایی شمال (نفتا)

(۳) اتحادیه ملت های آسیایی جنوبی خاوری (آ.سه. آن)

مکیندر: در نیمه نخست قرن ۲۰ جهان دنیا را محیط سیاسی یکپارچه ای می دید.

دانشمندان ژئوپلوتیک نیمه دوم ۲۰: جهان ژئوپلوتیک را محیط سیاسی از هم گسیخته ای

فرض می دادند که میان ساختار های منطقه ای تقسیم می شوند.

۳ انگیزه اصلی حرکت: (۱) حرکت آزاد سرمایه در سطح جهان (۲) حرکت آزادانه کالا

و خدمات در سطح جهان (۳) حرکت آزاد اطلاعات در سطح جهان

سازمان تجارت جهانی: wto

۳- انگیزه مثبت روند جهانی شدن ها

۱ به هم پیوستن اقتصادها باعث رشد اقتصادی و گسترش صلح و امنیت می شود

۲) از بین رفتن بعضی موانع که به رشد دموکراسی کمک خواهد کرد.

۱۳ اثر منفی روند جهانی شدن ها

۱) از میان بردن امنیت شغلی

۲) افزودن بر شکاف میان ثروتمندان و فقیران

۳) گسترش سودجویی و سودپرستی در جامعه